

28 APRIL 2011

Koninklijk besluit tot aanpassing van de rijbewijscategorieën, het rijbewijsmodel en de voorwaarden voor examinatoren, ingevolge Richtlijn 2006/126/EG van het Europees Parlement en van de Raad van 20 december 2006 betreffende het rijbewijs

VERSLAG AAN DE KONING

Sire,

Onderhavig koninklijk besluit beoogt de omzetting van richtlijn 2006/126/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2006 betreffende het rijbewijs (ook wel derde richtlijn genoemd)

Deze richtlijn brengt een aantal belangrijke wijzigingen aan in de bestaande teksten over het rijbewijs en in andere besluiten die hiermee verband houden. Bij de omzetting van de Europese Richtlijn 2006/126/EG zijn er drie elementen van bijzonder belang te onderscheiden, namelijk **de aanpassingen in de categorieën van rijbewijzen**, de **veralgemeende invoering van het rijbewijs bankkaartmodel** met een beperkte administratieve geldigheidsduur en **de invoering van minimumnormen voor examinatoren**.

Deze drie elementen zullen hieronder afzonderlijk worden besproken.

1. RIJBEWIJSCATEGORIEËN

De eerste grote vernieuwing is de wijziging van de inhoud en de opsomming van de rijbewijscategorieën, meer bepaald wat twee- en driewielige voertuigen betreft.

De Europese richtlijn past, **naast het categorieënsysteem**, bovendien de **minimumleeftijden** aan waarop men houder kan worden van de verschillende rijbewijzen.

Wat de nieuwe categorieën betreft zullen onderstaande categorieën bestaan vanaf de inwerkingtreding van dit besluit zijnde op **19 januari 2013**, datum die is bepaald door de Europese richtlijn.

De huidige categorie A3 die bromfietsen met een maximumsnelheid van ten hoogste 45 km/uur betreft, wordt nu de categorie AM.

Met het rijbewijs van de categorie AM mogen **twee- of driewielige bromfietsen** die een **snelheid halen tussen 25 en 45 km/uur halen**, en **lichte vierwielers** worden bestuurd.

De Europese richtlijn sluit de twee- en driewielige bromfietsen waarvan de snelheid lager ligt dan 25 km/u uit van de categorie AM (die een Europese categorie is).

De vrijstelling van rijbewijs voor het besturen van twee- en driewielige bromfietsen waarvan de snelheid lager ligt dan 25 km/uur, blijft behouden.

Om de rechter de mogelijkheid te laten iemand een rijverbod op te leggen met betrekking tot deze voertuigen, worden deze opgenomen in de categorie AM, maar dit uitsluitend in het kader van de toepassing van de nationale bepalingen

omtrent het verval van het recht tot sturen.

De normale leeftijd die voor het besturen van voertuigen van de categorie AM in de richtlijn wordt voorgesteld, **is 16 jaar**, met de mogelijkheid om de minimumleeftijd te verlagen naar 14 of 15 jaar. Aangezien België voor de categorie A3 momenteel de minimumleeftijd van 16 jaar hanteert, bleef dit behouden.

De **bestaande categorie A** voor motorfietsen wordt grondig gewijzigd. Drie categorieën worden gecreëerd : **de categorieën A1, A2 en A.**

De **categorie A1** omvat de motorfietsen met een maximale cilinderinhoud van 125 cm³, een maximumvermogen van 11 kW en een vermogen/-gewichtverhouding van minder dan 0,1 kW per kg, alsook de driewielers met motor met een maximumvermogen van 15 kW.

De **categorie A2** omvat de motorfietsen met een maximumvermogen van 35 kW en een vermogen/gewichtverhouding van minder dan 0,2 kW per kg en die niet afgeleid zijn van een voertuig met meer dan het dubbele vermogen.

De **categorie A** omvat alle motorfietsen en driewielers met motor met een vermogen van meer dan 15 kW.

De **kandidaat-bestuurder die een motorfiets wil besturen**, kan op twee manieren tewerk gaan : **hetzij via geleidelijke toegang, hetzij via rechtstreekse toegang.**

De Europese richtlijn voert als nieuwigheid een systeem van geleidelijke toegang in.

In het kader van deze **geleidelijke toegang**, begint de kandidaat-bestuurder met het behalen van een rijbewijs A1, wat rechtstreeks toegankelijk is. Nadat hij ten minste twee jaar houder is van dit rijbewijs A1, kan hij kandidaat worden voor het behalen van het rijbewijs A2.

Nadat hij ten minste twee jaar houder is van het rijbewijs A2, kan hij ten slotte kandidaat worden voor het behalen van het rijbewijs A.

Het blijft uiteraard mogelijk voor een kandidaat om rechtstreeks en onmiddellijk toegang te krijgen tot het besturen van voertuigen van de categorie A2 of A. De leeftijd voor de geleidelijke toegang wordt gekozen door de lidstaat (op basis van de in de richtlijn voorgestelde leeftijden) eerst voor de categorie A1, dan op deze leeftijd + 2 jaar voor de categorie A2 en op de leeftijd van de categorie A2 + 2 jaar voor de categorie A.

Wat de leeftijd voor de rechtstreekse toegang tot een categorie betreft, wordt deze door de lidstaat vastgelegd voor de categorie A1 en vervolgens op deze leeftijd + 2 jaar voor de categorie A2, en ten slotte op de leeftijd van 24 jaar voor de categorie A.

Volgens de richtlijn is de leeftijd die als standaard wordt beschouwd voor het besturen van voertuigen van de categorie A1 op 16 jaar vastgesteld, wat betekent dat, wat de geleidelijke toegang betreft, in het Europese systeem, 18 jaar voor de categorie A2 en 20 jaar voor de categorie A is vereist. De leeftijden voor de rechtstreekse toegang bedragen dan 18 jaar voor de categorie A2 en 24 jaar voor de categorie A.

De richtlijn biedt niettemin de mogelijkheid aan de lidstaten om de minimumleeftijd voor toegang tot de categorie A1 met 1 of 2 jaar te verhogen,

en aldus maximaal op 17 of 18 jaar te brengen.

Uit statistisch onderzoek betreffende de verkeersveiligheid, meer bepaald uit de door het Ministerie van Vervoer van het Verenigd Koninkrijk bestelde studie « The accident risk of motorcyclists » blijkt dat hoe jonger de bestuurder, hoe exponentieel hoger het risico op ongelukken ligt.

Andere studies (meer bepaald van het BIVV in België en van het SWOV in Nederland) bevestigen deze analyse : de opleiding is een zeer belangrijk element voor de verkeersveiligheid, maar de leeftijd van de bestuurder is een risicofactor op zichzelf.

Hoewel in de meeste andere Europese landen de minimumleeftijd voor het besturen van lichte motorfietsen op 16 jaar is vastgelegd, werd er voor geopteerd om **in België de leeftijd van 18 jaar** voor het besturen van een motorfiets van de **rijbewijscategorie A1** te behouden.

Door de leeftijd op 18 jaar te behouden en de motorrijopleiding te verbeteren, kunnen de doelstellingen voor meer verkeersveiligheid beter worden bereikt. Door bijgevolg de leeftijd van 18 jaar te kiezen voor de categorie A1, krijgt men toegang tot de **categorie A2 op de leeftijd van 20 jaar** en tot de **categorie A op 22 jaar in het kader van de geleidelijke toegang**. Voor de **rechtstreekse toegang bedragen de leeftijden respectievelijk 18, 20 en 24 jaar**.

Resumerend worden de minimumleeftijden als volgt vastgelegd :

- 18 jaar voor de categorie A1;
- 20 jaar voor de categorie A2, zowel van de rechtstreekse toegang als van de geleidelijke toegang;
- 22 jaar voor de categorie A voor de geleidelijke toegang
- 24 jaar voor dezelfde categorie bij rechtstreekse toegang.

De geleidelijke toegang vereist dat de kandidaat A2 of A reeds respectievelijk houder is van een rijbewijs voor de categorie A1 of A2 sedert ten minste twee jaar.

Bovendien vereist de Europese richtlijn dat **bij de overgang naar een hogere categorie de lidstaat een opleiding van minstens 7 uur of een praktisch examen** aan de kandidaten oplegt.

Er werd gekozen voor **een verplicht praktisch examen** (privéterrein en openbare weg) dat het bewijs moet leveren dat de kandidaat over de nodige rijvaardigheid en rijgedragingen beschikt om een zwaardere motor te besturen. Ten einde de kandidaat in staat te stellen om zich op dit examen voor te bereiden, is het noodzakelijk dat deze een **praktische opleiding volgt van minstens 4 uur**. Tijdens deze opleiding kunnen op basis van een evaluatie van de op dat ogenblik verworven rijervaring, de vaardigheden van de bestuurder worden vervolledigd in het kader van het besturen van een zwaardere motor.

De richtlijn geeft aan de lidstaten de mogelijkheid om een categorie B1 te creëren waarvan de houders zware vierwielers mogen besturen in de lidstaten die deze optionele categorie hebben ingevoerd. Indien lidstaten deze mogelijkheid niet benutten, blijft een rijbewijs B vereist voor het besturen van deze voertuigen.

Er werd voor geopteerd om deze mogelijkheid, die enkel leeftijdsgebonden is, niet te benutten omdat de richtlijn de minimumleeftijd voor toegang tot deze categorie op 16 jaar vaststelt en dat voor de categorie B ten minste 18 jaar is

vereist.

De **categorie B** wordt niet grondig door de derde richtlijn gewijzigd. Er is wel een **nieuwigheid voor het besturen van aanhangwagens met een maximale toegelaten massa van meer dan 750 kg, zonder dat het gewicht van het samenstel (trekkend voertuig + aanhangwagen) 4.250 kg overschrijdt.**

Deze mogelijkheid wordt geconcretiseerd door de vermelding van **een code 96 naast de categorie B** bij de bestuurders die een opleiding hebben gevolgd en voor een examen geslaagd zijn zoals voor de categorie B+E.

De **categorieën C1, C, C1+E, C+E, D1, D, D1+E en D+E worden licht herschikt** zonder grondige wijzigingen.

De Europese richtlijn verplicht de lidstaten toe te staan dat de houders van een rijbewijs dat in een andere lidstaat op de door de richtlijn vastgestelde normale leeftijd werd uitgereikt, op hun grondgebied kunnen rijden.

Concreet betekent dit dat buitenlandse bestuurders die hun rijbewijs A1, A2 of A vóór de respectievelijke leeftijd van 18, 20 en 22 jaar hebben behaald, in België mogen rijden, alhoewel België deze minimumleeftijden naar boven heeft aangepast : voor de geleidelijke toegang, op 18, 20 en 22 jaar (tegenover 16, 18 en 20 in de richtlijn) en voor de rechtstreekse toegang op 18, 20 en 24 jaar (tegenover 16, 18 en 24 jaar in de richtlijn).

De minimumleeftijden om op de openbare weg te mogen rijden worden bijgevolg gewijzigd.

De richtlijn raakt niet aan de rechten die voor 19 januari 2013 worden verworven.

In het kader van de nieuwe Europese regelgeving met betrekking tot de categorieën A1, A2 en A werd de huidige toelating voor de houders van een sedert ten minste 2 jaar uitgereikt rijbewijs B om met een motorfiets met een cilinderinhoud tot 125 cm³ te rijden, opnieuw bekeken.

Deze toelating blijft behouden (zoals voorheen enkel op het nationale grondgebied), omdat de lichte motor kan worden beschouwd als een alternatief verplaatsingsmiddel om de mobiliteitsproblemen, vooral in stedelijk milieu, te verminderen. Aangezien het besturen van een lichte motorfiets een aantal basisvaardigheden vergt, werd ervoor geopteerd om deze toelating afhankelijk te maken van **het volgen van een praktische opleiding van 4 uur.**

Het volgen van deze opleiding zal op het rijbewijs worden vermeld bij middel van een code naast de categorie B.

In het kader van de verworven rechten worden de bestuurders die een rijbewijs voor de categorie B **voor 19 januari 2011** hebben behaald, vrijgesteld van het volgen van deze opleiding.

Verder bepaalt de richtlijn dat men **voor het besturen van gemotoriseerde driefwielers van meer dan 15 kW** moet beschikken over een rijbewijs categorie A, tenzij de lidstaat ervoor kiest (alleen op het nationale grondgebied) dat een rijbewijs B volstaat en men minstens 21 jaar is.

Er werd voor gekozen om deze gelijkwaardigheid niet te behouden en bijgevolg het rijbewijs categorie A te verlangen voor het besturen van een gemotoriseerde driewieler van meer dan 15 kW.

In het kader van de verworven rechten zullen de houders van een rijbewijs **categorie B, afgeleverd voor 19 januari 2013**, driewielers van de categorie A mogen blijven besturen vanaf 18 jaar.

2. NIEUW MODEL VAN RIJBEWIJS

De Europese richtlijn verplicht alle Europese lidstaten om **het rijbewijs in bankkaartmodel** in te voeren tegen 19 januari 2013. België is hiermee reeds begonnen op basis van de tweede Europese Richtlijn 91/439/EEG (zie het koninklijk besluit van 23 juni 2010 tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs).

De beveiliging van het nieuwe model verlaagt aanzienlijk de risico's op fraude en vervalsing en vergemakkelijkt de controle van rijbewijzen door de ordediensten.

Voor de vervaardiging van het rijbewijs wordt bij de aanvraag de foto en het elektronisch beeld van de handtekening van de aanvrager van het rijbewijs gebruikt, zoals deze beschikbaar zijn in het Rijksregister van de natuurlijke personen. Zo wordt de overeenkomst met de foto en de handtekening op de identiteitskaart van de aanvrager gewaarborgd.

De administratieve geldigheidsduur van het rijbewijs wordt beperkt tot de geldigheidsduur van de categorie waarvoor het rijbewijs het langst geldt en bedraagt hoogstens 10 jaar.

De administratieve geldigheidsduur van het rijbewijs kan bijgevolg verschillen van de geldigheidsduur van de categorieën waarvoor het rijbewijs geldt. Wanneer de geldigheidsduur van een bepaalde categorie op het rijbewijs is verstreken, is het mogelijk dat het rijbewijs nog geldig is voor andere categorieën met een langere geldigheidsduur.

Eenieder mag slechts houder zijn van één Europees rijbewijs. In de gevallen opgesomd in artikel 50, § 1 kan de rijbewijshouder niet langer een duplicaat verkrijgen, maar moet hij een nieuw rijbewijs met een nieuwe administratieve geldigheidsduur aanvragen.

In tegenstelling tot het ontwerp dat aan de Raad van State werd voorgelegd, wordt in artikel 50, § 2, het derde lid opgeheven, aangezien de procedure voor de aanvraag van een nieuw rijbewijs van toepassing is.

De machtiging tot sturen, ingevoerd bij het koninklijk besluit van 23 juni 2010 tot wijziging van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, wordt opgeheven.

3. EXAMINATOREN

De Europese richtlijn introduceert uniforme minimumvoorwaarden waaraan personen die praktische rijexamens afnemen, moeten voldoen. Er worden algemene voorwaarden en opleidingsvereisten voorgeschreven. Door middel van het verbeteren van de kennis en vaardigheden van de examinatoren wordt

beoogd een meer uniforme en objectievere beoordeling van kandidaten voor het rijbewijs mogelijk te maken en tot een grotere harmonisering van de rijexamens te komen.

Bijlage IV van de richtlijn geeft een overzicht van de minimumnormen waaraan personen die praktijkrijexamens afnemen moeten voldoen, onderverdeeld in verschillende elementen. Deze betreffen : vereiste vaardigheden, algemene voorwaarden, basisvaardigheden (basisopleiding en examinering), kwaliteitswaarborging (inspectie), periodieke bijscholing (vorming na het examen).

Artikel 10 van de richtlijn heeft een algemene strekking : het is van toepassing op alle personen die praktijkexamens voor het rijbewijs afnemen, die bijgevolg moeten voldoen aan de minimumnormen van bijlage IV.

Concreet gaat het over :

- de examinatoren van de examencentra, zoals bedoeld in artikel 25 van het Koninklijk Besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs, die reeds zijn onderworpen aan de voorwaarden van artikel 26 van dit besluit;
- de examinatoren van de opleidingscentra, zoals bedoeld in artikel 4 (VDAB, FOREm, Bruxelles Formation, De Lijn, TEC en MIVB) die, naargelang het geval, de examens organiseren voor de categorieën C en D.

De minimumnormen zullen enkel gelden voor de nieuwe kandidaat-examinatoren. Dit betekent dat de examinatoren die vóór de inwerkingtreding van de richtlijn reeds erkende examinatoren waren rijexamens kunnen blijven afnemen, ook al voldoen zij niet aan de algemene voorwaarden en de opleidingsvereisten. Dit principe van verworven rechten geldt alleen voor de categorieën waarin zij reeds examens afnemen voor 19 januari 2013. Examinatoren die vóór 19 januari 2013 reeds bevoegd waren om examens af te nemen, dienen echter wel te voldoen aan de vereisten van kwaliteitswaarborging en periodieke bijscholing.

De functies van examinator voor het rijbewijs en instructeur in een erkende rijsschool, zoals bedoeld in het KB van 11 mei 2004 betreffende de voorwaarden voor de erkenning van scholen voor het besturen van motorvoertuigen, kunnen niet worden gecumuleerd.

Voor de toegang tot het beroep van examinator geldt minimaal een diploma dat toegang geeft tot de niveaus A, B, of C van de Rijksbesturen, dus een getuigschrift van het hoger secundair onderwijs zal vereist zijn voor alle nieuwe examinatoren.

Het minimum aantal jaren dat men houder moet zijn van een rijbewijs B voor toegang tot het beroep van examinator wordt aangepast aan het Europese vereiste, dit geldt eveneens voor de ingangsvoorwaarden om examinator in de overige categorieën te worden.

Examinatoren zijn verplicht een basisopleidingsprogramma te volgen waarmee bepaalde vaardigheden worden verworven die essentieel zijn voor de uitoefening van het beroep van examinator, deze vaardigheden worden opgesomd in een nieuwe bijlage bij het Koninklijk Besluit.

De examencentra en opleidingscentra voor het rijbewijs kunnen de erkenning vragen van een opleidingscentrum voor examinatoren aan de FOD Mobiliteit en Vervoer.

De erkenningsvoorwaarden voor de opleidingscentra voor examinatoren dragen

bij tot de uniformiteit en de kwaliteit van de opleiding en vergemakkelijkt de controle van deze centra. De opleidingscentra moeten hun opleidingsprogramma ter goedkeuring voorleggen aan de FOD Mobiliteit en Vervoer. De erkenning van een opleidingscentrum geldt alleen voor de rijbewijscategorieën waarvoor het examencentrum of opleidingscentrum rijbewijsexamens organiseert.

De opleidingsprogramma's voor de basisopleiding zijn opgedeeld in vier programma's. Allereerst programma A voor de categorieën AM, A1, A2 en A, ten tweede programma B voor de categorieën B, B+E en G, ten derde programma C voor de categorieën C1, C1+E, C en C+E en ten vierde programma D voor de categorieën D1, D1+E, D en D+E. De basisopleiding voor examinerator in programma B bestaat uit een voor alle groepen rijbewijscategorieën gemeenschappelijk opleidingsprogramma en een groepsspecifiek deel. Aangezien alle (nieuwe) examineratoren een bevoegdheid als examinerator in de categorie B moeten hebben, vooraleer zij de bevoegdheid van examinerator in een van overige categorieën kunnen verkrijgen, is logischerwijze de opleiding van B de meest uitgebreide en complete. Voor examineratoren voor de programma's A, C en D bestaat per groep een specifieke basisopleiding.

De minimale kennis en vaardigheden van examineratoren moeten getoetst worden door middel van een examinering met zowel een theoretisch als een praktisch gedeelte. De examinering zal alle in de nieuwe bijlage opgesomde kennis en vaardigheden toetsen.

Deze examens zullen worden georganiseerd door de erkende opleidingscentra voor examineratoren. Het examenprogramma moet worden goedgekeurd door de FOD Mobiliteit en Vervoer, na gunstig advies van de adviescommissie, waarin ook experts zullen zetelen.

Er wordt een kwaliteitswaarborgingssysteem opgezet om ervoor te zorgen dat de normen voor alle examineratoren op peil blijven. Hiertoe zullen de examencentra en opleidingscentra zelf een gecertificeerd kwaliteitssysteem hanteren, waaruit blijkt dat het werk, de bijscholing en de resultaten van de rijexamens worden opgevolgd, geëvalueerd en zo nodig gecorrigeerd, teneinde zoveel mogelijk eenvormigheid te bekomen inzake het beoordelingsgedrag. De controles, die met een bepaalde periodiciteit gebeuren, zullen worden uitgevoerd door de speciaal daarvoor opgeleide controleurs van de Directie Certificatie en Inspectie van de FOD Mobiliteit en Vervoer.

De vereiste periodieke bijscholing geldt voor alle examineratoren. Zij kan worden georganiseerd zowel door de opleidingscentra voor examineratoren als door de examen- en opleidingscentra. Daartoe moeten deze centra een opleidingsprogramma dat voldoet aan de hiervoor geldende vereisten, ter goedkeuring voorleggen aan de FOD Mobiliteit en Vervoer.

We hebben de eer te zijn,
Sire,
van Uwe Majesteit,
de zeer eerbiedige
en zeer getrouwe dienaars,
De Eerste Minister,
Y. LETERME
De Staatssecretaris voor Mobiliteit,
E. SCHOUPPE

